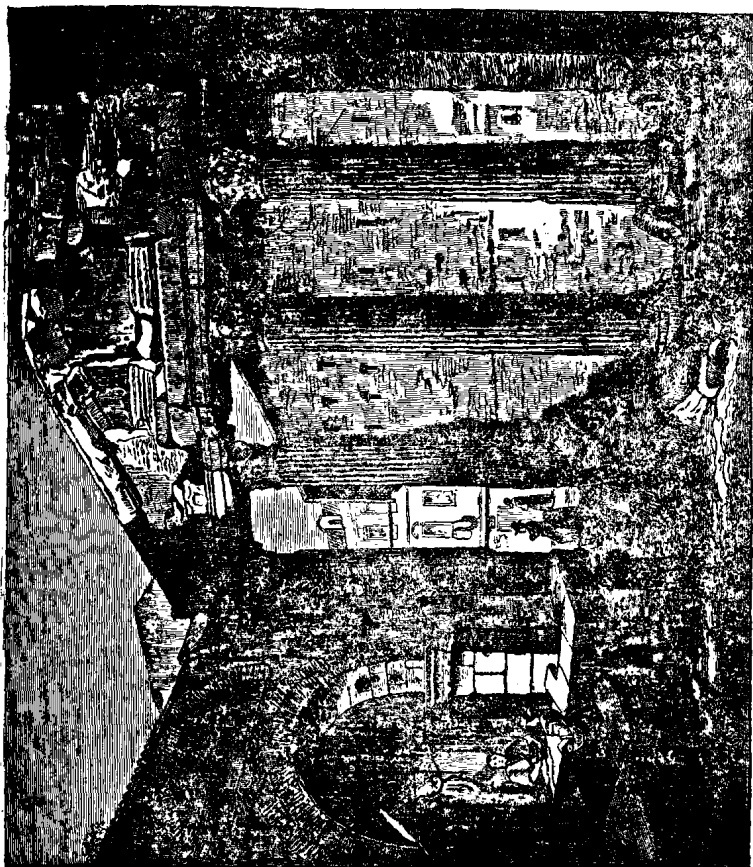

ՀՈԿՏԱՒԻԱ ԳԱՒԻԹՆ Ի ՀՌՈՎՄ

Տիբեր գետոյն Գռադրոյ Գարի կամբըջին վրայ կեցած, կը տեսնաս դիմացդ դէպ 'ի հիւսիսային — արեւմտեան կողմը՝ փոքրիկ թաղ մը։ Մտիր այդ թաղին նեղ, օձապտոյտ ու աղտեղի փողոցաց մէջ, և կ'ելլան դիմացդ շատ մ'անարուեստ ու խեղճ տուներ, որոց միջէն դարձեալ շարունակելով ճամբագ՝ կը հասնիս շատով փոքրիկ

ՊՐԱԿ Գ.

հրապարակ մը, որ կոչի Հրապարակ Չկնարանի։ Եւ ահա այս ողորմելի փողոցաց մէկուն մէջ կը բարձրանայ հռովմէական մեծակառոյց յիշատակարան մը, որուն լաւագոյն պահուած մասը կը ներկայացնենք ահաւասիկ ընթերցողաց՝ առաջիկայ պատկերով։ Այդ երեք սիւներն կորնթական ճարտարագետութեամբ շինուած են, և

կեցած են տակաւին անապական՝ հան-
դերձ իրենց մասերովն ու խոյակնե-
րովը՝ ամենածախ ժամանակին բռնու-
թեան դէմ: Շէնքին ճակտին վրայ գը-
րութիւն մը կայ, որ կ'աւանդէ թէ
Սեպտիմիո Սեւերոս ու Կարակալլա
կայսերքն նորոգած ըլլան զայն, հրկի-
զութեամբ մը փնասուած ըլլալով:

Այդ շէնքին առաջին պատճառն էեւ,
կիրիոս Մետելլոս հիւպատոն եղած է,
որ Բրիտտոսէ 149 տարի առաջ, 'ի յի-
շատակ Մակեդոնացոց դէմ՝ ըրած
յաղթութեանը՝ կանգնել տուաւ զայն
ընդ մէջ Տիբերի և Ուիմպեան կրկի-
սին. բայց յետոյ Ալգոստոս կայսրն նո-
րոգել տալով անոր սիները, յանուն
իր քրոյը Հոկտաւիա անուանեց:

Այս գաւթին հետ միացած էին եր-
բեմն երկու մեհեանք՝ Արամազդայ ու
Հերայի, և զարդարուած էր նկարնե-
րով ու քանդակներով: Եօթն և տասնե-
րորդ դարուն մէջ գտնուեցաւ հօն
համբաւաւոր Ասողիկն Մեդիկեան,
ուր կը հրաւիրէր Ուիլիոյս Հոովմայ
երիտասարդութիւնը զբօսանաց հա-
մար:

Ողորմելի մաս մը միայն մնացած է
հիմա այդ հոյակապ շէնքէն, բայց կը
յիշեցնէ իր նախկին շքեղութիւնը,
ինչպէս նաև Երուսաղեմայ կործանու-
մը. որովհետև հօն կատարուեցաւ վէտ,
պատիւանոսի և իր որդւոյն Տիտոսի
յաղթանակն, Հրեից պարտութենէն
ետքը:

ԲԵՐՈՒԻ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Բերուի մէջ Բապոյ ծովեզերեայ քաղաք մ'է
30,000 բնակչով, լի վաճառականական առևե-
րով և անգղիացի ու օտարազգի սեղանաւորնե-
րով: Պղնձոյ, արծաթոյ ու ոսկւոյ գանձերէն
զատ՝ որ կը գտնուին իւր մօտերը, կան հօն 200
բովք արծաթոյ՝ որ կը բանին ներկայապէս. և
ընդհանուր բոլոր մետաղաց բովոց թիւն է գրե-
թէ 2700. զորոնք թոյլ առած է Տերութիւնն
վարձել բնկաց և օտարաց: Հաշուեցին որ վաթ-
սուն և վեց տարուան մէջ Բապոյի հանքերն
160,000,000 ունին պղնձ առեր էին, որ է ըսել
կրկինէն աւելի քան ինչ որ առեր էին Բերուի
միւս կողմերը: Բապոյի լեւը կազմեալ է արծա-
թոյ, պղնձոյ և ուրիշ մետաղաց խաւերով, և
բաց 'ի 2000 բովքէ՝ կան հօն 1300 վայրք, ուս-
կից կը Ժողովին ոսկի: Ոսկւոյ բովերն որ 1805էն
մինչև 1810 գրեթէ հինգ միլիոն տոյրս արգիւ-
նաւորեցին Սպանիոյ տերութեան, հիմա չեն բա-
նիր, վասն զի գործաւորք բուրրովն արծաթոյ
հանքաց զբաղած են: Բապոյի լեւը կրնայ մեծ
կենդրոն մ'ըլլալ գործաւորաց գաղթականու-

թեան, և պահել 300,000 գործաւոր Եւաւա հով-
տին արգեանց տասներորդ մասամբ: Սանդա Ռո-
զա, Լաւրիդոզա, և ուրիշ շքեղայ քառասունի
չափ փոքր լեռներ, ամենքն ալ մի և նոյն երկրա-
բանական կազմութեամբ, կցեալք իւրարու հետ
մասնաւոր երկաթուղիաւ, ունին 290 բովս 'ի
գործածութեան:

Բերուի հանքաց արգեիքներն Ռեքուայէն
կու գան Եւրոպա, ուր մետաղաց ընտիր ու
զիւրագործանելի բովք մը կայ. և կ'ընկնայ Լիմա-
յէն երեք օր հեռու, զոր մեծապէս շահաւոր ը-
րած է իրեն Անգղիա: Արծաթէն զատ հարուստ
ու բազմաթիւ է անիւահանքին: Ճոխ է նաև Վին-
գոսի արծաթահանքն, զոր Օրնեյլի գոմիսիկեան
կրօնաւորն գտաւ, որ երևելի տարբարան ու բը-
նապատում մ'էր: Քիչ հեռի կայ Միլք գետն,
ուսկից կը հանեն ոսկի՝ ըլլալով ափանց աւազը-
գրեթէ 1000 գործաւորք կաշխատին այս բանիս-
և գետոյն աւազը մաքրելու այս արուեստն, գրե-
թէ երկու դար յոտին բռնեց այդ նահանգին ու-
կոյ տուրեաւը:

